

Violenza a chasa

**Spedida e scumond da
returnar da la polizia**

Dretg penal

**Mesiras da protecziun
da dretg civil**

Questa brochura d'informaziun dal project grischun d'intervenziun cunter violenza a chasa survegnis Vus gratuitamain da mintga post da polizia e dal post da stab per dumondas d'egualitad dal chantun Grischun.

La brochura exista sin la pagina d'internet dal post da stab per dumondas d'egualitad dal chantun Grischun www.stagl.gr.ch en las suandantas linguas: rumantsch, tudestg, talian, albanais, englais, portugais, serbocroat, spagnol, tamil e tirc.

Violenza a chasa na vegn betg pli tolerada!

La violenza a chasa n'è betg ina chausa privata e na vegn betg pli tolerada. Giustificaziuns sco minimalisaziuns, alcohol, stress, provocaziun na vegnan betg pli acceptadas. La responsabladad per la violenza è adina tar quella persuna che la fa. Las persunas pertutgadas han er il dretg da protecziun e d'agid.

Questa brochura d'infurmaziun duai sclerir quellas persunas che subeschjan violenza a chasa davart la situaziun da dretg actuala. Ella respunda las dumondas las pli frequentas en connex cun la spedita ed il scumond da returnar da la polizia (art. 16 da la lescha da polizia), cun il dretg penal ecun las mesiras da protecziun da dretg civil.

Sin la carta d'urgenza chattais Vus las adressas impurtantas da las purschidas d'agid e da las autoritads.

Questas purschidas As stattan a disposiziun durant 24 uras:

Tge pudais Vus far, sche Vus essas pertutgad da violenza?

En ina situaziun da privel acuta stuessas Vus dumandar immediatamain la protecziun resp. l'agid da la polizia:

Clom d'agid 117

La polizia po spedir persunas, da las qualas resorta in privel per autras, da l'abitaziun u da la chasa e davent da l'ambient direct. Vus sco persunas pertutgadas da violenza e Voss uffants avais da princip il dretg da restar en Voss ambient usità.

Nua As pudais Vus laschar infurmar, gidar e cussegljar?

Persunas pertutgadas da violenza sa drizzan al

Post da cussegliaziun per l'agid a victimas dal chantun Grischun 081 257 31 50

El As infurmescha, gida e cussegla en dumondas personalas e giuridicas ed As recumonda eventualmain da consultar ulteriurs posts spezialisads e/u ulteriuras persunas.

La cussegliaziun è gratuita. Voss giavisch vegn tractà en moda discreta. Las collavuraturas ed ils collavuratur cumpetents èn sutmess a l'obligaziun da discreziun. La cussegliaziun po vegnir interrutta da Vus da tut temp.

Stuais Vus metter en segirezza Vus e Voss uffants?

Chasa per dunnas dal Grischun 081 252 38 02

En la chasa per dunnas chattais Vus protecziun, agid e cussegliaziun. L'adressa é confidenziala.

Respostas a las dumondas las pli frequentas

Spedita e scumond da returnar da la polizia

Tge protegja la lescha?

Mintga persuna che subescha violenza a chasa, independentamain dal fatg, sche la violenza ha lieu en la lètg, en il partenadi u en la famiglia. La persuna pertutgada da violenza sto abitar en il Grischun.

Giasts da vacanzas giaudan la medema protecziun en lur alloschi.

Tgi po vegnir spedi?

Persunas che pericliteschan seriusamain las cunabitantas ed ils cunabitants.

Quant ditg vala il scumond da returnar da la polizia?

Durant il temp ordinà, maximalmain 10 dis.

Po vegnir prolungà il scumond da returnar?

Gea. La persuna periclitada sto – entaifer la durada da la spedita – proponer al presidi da la dretgira districtuala da prolungar la spedita. La spedita po vegnir prolungada a maximalmain 30 dis.

Co po la persuna spedita sa defender cunter la disposiziun da spedita?

Per la durada da la spedita po la persuna spedita recurrer tar il presidi da la dretgira districtuala cunter la disposiziun da la polizia.

Dependa la spedita da la voluntad da la victima?

Na. Schebain che la victima na giavischa – per tema u per vargugna – nagina spedita, vegn la polizia tuttina ad ordinar quella, sch'igl exista ina periclitaziun seriosa. I sa tracta d'ina mesira da segirezza da la polizia.

Gioghi ina rolla, a tgi che la chasa u l'abitaziun appartegna?

Na. La polizia po spedir mintga persuna, da la quala resorta in privel.

Tge succeda cun la clav da l'abitaziun?

La polizia retira las clav da la persuna che vegn spedita e las surdat a la victima.

Sto la persuna spedita restar cuntanschibla per la polizia?

Gea. Ella vegn envidada da la polizia d'inditgar in'adressa per la consegna dals documents uffizials.

Tge po la persuna spedita prender cun sai?

Objects ch'ella dovra urgentamain per il consum personal (p.ex. documents personals, vestgadira, chartas da legitimaziun, medicaments).

Per tge sectur vala il scumond da returnar?

Per l'abitaziun u la chasa e per ils conturns directs. Tar quels tutgan p.ex. ils corridors, la stgala, il tschaler, la lavandaria, il curtin, l'iert e l'access a la chasa. La polizia sto inditgar exactamain il spazi da protecziun en la disposiziun da spedita. La persuna perclitadada survegn ina copia da la disposiziun da spedita.

Tge succeda, sche la persuna violenta na parta betg voluntarmain?

La polizia po utilisar sforz ed allontanar la persuna violenta.

Pon vegnir pronunziads la spedita ed il scumond da returnar er en il cas che la polizia vegn infurmada pir posteriurmain da la violenza?

Gea, uschenavant che la persuna pertutgada da violenza sto temair ulteriurs maltractaments.

Vegn controllada l'observanza dal scumond da returnar?

La polizia po controllar l'observanza da tut temp.

Tge pudais Vus far, sche la persuna spedita surpasa il scumond da returnar?

En quest cas stuessas Vus clamar immediatamain la polizia. La polizia allontanescha la persuna spedita, en cas da basegn cun sforz. La penetraziun represchenta plinavant in act chastiabel (malobediencia cunter ina disposiziun uffiziala) e vegn chastiada cun arrest u cun multa.

Po la persuna spedita returnar, sch'ella è puspè sa calmada?

Na. Betg uscheditg che la spedita è en vigur. Era sche la victima è d'accord cun il return, resta la persuna spedita chastiabla.

Sche la persuna spedita vul prender ulteriurs objects or da l'abitaziun?

Sche la persuna spedita sto prender da l'abitaziun objects che ella basegna urgentamain, po quai succeder mo en preschientscha da la polizia.

Giavischais Vus ch'il post da cussegliaziun per l'agid a victimas entria en contact cun Vus?

Vus stuais consentir en scrit per che la polizia possa trametter Vossas datas personalas al post da cussegliaziun. Quel entra en contact cun Vus.

Vus pudais da tut temp – er sche Vus avais refusà il contact l'emprim – ir da Vus anor tar il post da cussegliaziun.

Nua po la persuna spedita sa laschar cussegljar?

En il Grischun na datti anc nagin post da cussegliaziun per persunas violentas. Sin la carta d'urgenza sa chattan las adressas da posts da consultaziun d'ordaifer il chantun per umens violents.

Infurmaziun a l'autorità tutelara?

Sche uffants èn pertutgads directamain u indirectamain da la violenza, annunzia la polizia il cas a l'autorità tutelara cumpetenta per il scleriment.

Po la polizia er prender en fermanza ina persuna violenta?

Gea, sch'ella è per exempel sut l'influenza d'alcohol u da drogas, u sch'ella lascha encounuscher ch'ella na vegn betg a dar suatienscha ad ina disposiziun da spedita. Savens è suffizienta la spedita cun scumond da returnar per deviar u almain per sminuir il privel.

Pon la fermanza e la spedita da la polizia cun scumond da returnar vegnir pronunziadas a medem temp?

Gea. Schebain che la persuna violenta vegn prendida en fermanza da la polizia, po la polizia pronunziar ina spedita cun scumond da returnar. Gist en quests cas è in scumond da returnar fitg impurtant, perquai ch'in return en l'abitaziun comunabla chaschuna savens ina escalaziun da la violenza.

Spedita e permissiun da dimora

Perd jau mia permissiun da dimora, sche mes partenari u mia partenaria vegn spedi resp. spedita da la polizia?

Na. Durant la spedita da la polizia e durant sia prolungaziun na perdais Vus betg Vossa permissiun da dimora.

Sch'i vegn giavischà ina separaziun, vegn recumandada ina cussegliaziun giuridica individuala, pervia da la situaziun per part complexa dal dretg da dimora.

Violenza a chasa en il dretg penal

Il cudesch penal svizzer tracta bleras furmas da la violenza a chasa, dentant betg tuttas. Las persunas pertutgadas basegnan savens er intervenziuns da la sanadad, cussegliaziun, protecziun da dretg civil e sustegn finanziel.

Co sa preschenta la violenza a chasa?

Per exempel: dar schleppas, dar pajadas/chalzeradas, dar pugnadas, morder, sgrifflar, bastunar, stranglar, trair in'arma, smanatschar, sfurzar in cumportament, serrar en, far guardia, pitgar cun in isegl, fitgar in cuntè, sajettar.

Tge signifitgescha la persecuziun d'uffizi?

La persecuziun penala d'uffizi signifitgescha che la victima na sto betg pli purtar sezza in plant penal entaifer 3 mais, per che la persuna violenta possa vegnir fatga responsabla. La polizia è obligada d'uffizi ed independentamain da la voluntad da la victima d'eruir.

Tge furmas da la violenza a chasa vegnan persequitadas d'uffizi?

Blessuras corporalas simplas qualifitgadas (commessa cun in object privlus, cun tissi u cun in'arma), blessuras corporalas grevas, constrictziuns, constrictziuns sexualas, violaziuns e delicts da mazzament vegnan persequits d'uffizi independentamain da la relaziun tranter la victima e l'autur(a) dal delict.

Dapi il 1. d'avrigl 2004 vala per la violenza a chasa tranter conjugals e tranter pèrs da concubinat (er da la medema schlattaina) la persecuziun d'uffizi er per la blessura corporala simpla, per acts da violenza repetids e per la smanatscha. Questa protecziun pli gronda vala per conjugals fin in onn suenter il divorzi; per pèrs da concubinat fin in onn suenter la schliaziun da l'abitaziun comunabla.

Ordaifer ina lètg u in concubinat sto vegnir purtà in plant penal per quests delicts.

Tge delicts da la violenza a chasa vegnan persequitads mo sin dumonda da la persuna pertutgada?

Per exempel: donn material, act da violenza unic, violaziun da domicil, abus dal telefon, mulestas sexualas.

E sch'ils uffants èn pertutgads?

La violenza da las persunas creschidas visavi ils uffants vegn per regla persequitada d'uffizi.

Mesiras da protecziun da dretg civil

Pèrs maridads

Sche Vus vulais ch'il scumond da returnar duria pli ditg che maximalmain 30 dis, stuais Vus puspè daventar activas ed activs e far la dumonda al presidi da la dretgira districtuala d'ordinar mesiras per proteger la lètg. Ina dumonda d'ordinar mesiras per proteger la lètg po vegnir fatga er senza ina intervenziun precedentada da la polizia.

Tge propostas pon vegnir fatgas?

- attribuziun da l'abitaziun u da la chasa matrimoniala
  - scumond d'access a l'abitaziun u a la chasa ed als conturns directs
  - scumonds d'avischinaziun e da contact
  - attribuziun da la tgira dals uffants /reglas per il dretg da visitar
  - fixaziun dal mantegniment
- e.u.v.

Co po vegnir cumprovada la violenza?

La violenza a chasa sto vegnir fatga valair vardaivlamain. Cumprovas pussaivlas:

- attests dal medi/ fotografias da blessuras
- brevs/ SMS
- (anteriuras) sentenzias penalas/ intervenziuns da la polizia/ disposiziuns da spedita
- infurmazuns en scrit da posts da cussegliaziun e da chasas da dunnas

Vegn la persuna spedita interrogada davart sias dumondas?

Da princip gea. La persuna spedita ha il dretg da vegnir tadlada, da far atgnas propostas e d'inoltrar cumprovas. La dretgira decida per regla suenter avair tadlà domaduas partidas.

Tge èn ordinaziuns superprovisorias?

En cas d'ina urgenza temporara po la dretgira dar ordinaziuns superprovisorias per la durada da la procedura, e quai avant che avair tadlà la cuntrapartida. Ella po per exempel fixar che l'abitaziun vegnia attribuida ad interim vinavant a la persuna periclitada e ch'in scumond d'access valia fin la decisiun definitiva. Questas ordinaziuns èn impurtantas per ch'i na resultian betg largias tranter la spedita e las mesiras per proteger la lètg.

Vegn Vus confruntads en la procedura giudiziala cun la persuna spedita?

La dretgira envida domaduas partidas ad ina tractativa a bucca. Sche Vus n'essas betg en il cas – per motivs psichics – d'As scuntrar cun la persuna violenta, vegn recumandà a Vus da far ina dumonda per interrogaziun separada e per evitar ina confruntaziun directa. Questa dumonda vegn excepziunalmain concedida cun in attest dal medi.

Co statti cun ils custs da dretgira e d'advocat?

Sch'ils meds per pagar ils custs da dretgira e d'advocat mancan, po vegnir fatga a la medema dretgira ina dumonda da conceder la giurisdicziun gratuita. La basegnusadad sto vegnir cumprovada inditgond las relaziuns finanzialas.

Tge pudais Vos far, sche la persuna spedita surpasa ils scumonds ordinads da la dretgira?

Clamai immediatamai la polizia e preschentai la decisiun da la dretgira. La polizia vegn ad allontanar la persuna fallibla.

Pèrs da concubinad

Co dumandais Vos mesiras da protecziun da dretg civil, sche Vos n'essas betg maridada u maridà cun la persuna spedita?

En quest cas è la situaziun uschè complexa ch'ina cussegliaziun giuridica vegn en mintga cas recomandada. Da princip pudais Vos far ina dumonda al presidi da la dretgira districtuala cumpetenta da dar spert protecziun giuridica e da dumandar in scumond d'access a l'abitaziun sco er eventualmain da proponer ulteriuras mesiras da protecziun. Per la protecziun dals uffants è responsabla l'autorità tutelara.

Faschai atenziun da Vossa segirezza!

La nova disposiziun legala davart la spedita signifitgescha dapli protecziun per las personas pertugadas e las dat ultra da quai la pussaivladad da restar en lur ambient usità. Ella na signifitgescha dentant betg ina protecziun segira cunter la violenza! En situaziuns privlusas poi esser impurtant che Vos e Voss uffants bandunias tuttina Vossa abitaziun e tschertgias in alloschi segir (p.ex. chasa da dunnas), almain fin ch'il temp privlus è passà. En temps da separaziun e da divorzi s'augmentan ils acts da violenza, sco che l'experiencescha mussa. Ulteriurs facturs che augmentan la periclitaziun: possess d'armas, consum d'alcohol e da drogas, smanatschas da suicidi, smanatschas, ina schigliusia malsauna e l'idea da prender possess. La liberaziun dals maltractaments è difficila e savens da lunga durada. En mintga cas stuessas Vos dumandar agid d'ordaifer e stabilir ina rait da sustegn.

Impressum:

Concept, text, redacziun: Susanna Mazzetta, Bettina Joos

Accompagnament professional: Maisa radunda dal project grischun d'intervenziun cunter violenza a chasa, gruppa da lavur brochura

Translaziuns: Alexandra Gartmann (talian), Ursina Saluz (rumantsch grischun)

Grafica e stampa: Selva Caro Druck AG, 7018 Flem

En cooperaziun cun la polizia chantunala

Carta d'urgenza

en cas da violenza en la lètg, en il partenadi ed en la famiglia

N'As sentis Vus betg segira en Vossa relaziun?
As sentis Vus smanatschada u essas Vus suttamessa a violenza?

La violenza a chasa n'è betg in problem privat!
I dat agid e sustegn.

Per cas d'urgenza e per l'agid al lieu:
Clom d'agid da la polizia 117

Qua pudais Vus As laschar infurmar, gidar e cussegliar:

Post da cussegliaziun per l'agid a victimas **tel. 081 257 31 50**
dal chantun Grischun
Loestr. 37
7000 Cuira
cuntanschibel per telefon durant 24 uras
mail@opferhilfe.gr.ch

Sche Vus stuais metter en segirezza Vus e Voss uffants e sche Vus duvrais cussegliaziun e sustegn:

Chasa per dunnas dal Grischun **tel. 081 252 38 02**
cuntanschibla da di e da notg,
danor mesemna 9.00 - 14.00,
sonda 12.00 – 18.00
e dumengia 9.00 – 18.00
Cussegliaziuns: glindesdi – venderdi 9.00 - 17.00
Frauenhaus.gr@bluewin.ch

Sche uffants èn pertutgads directamain da la violenza:

Ospital chantunal, clinica d'uffants **tel. 081 256 61 11**

Post spezialisà per la protecziun da l'uffant **tel. 081 257 31 50**
Loestr. 37
7000 Cuira
cuntanschibel per telefon durant 24 uras
mail@kindeschutz.gr.ch

Agid al telefon per uffants e giuvenils **tel. 147**

Sche Vus essas stada suttamessa a violenza fisica,
sche Vus duessas duvrar agid medicinal e dumandar in
attest dal medi. Giài tar u tar Voss(a) medi(a) da famiglia.

En cas d'urgenza: clom d'agid sanitar **tel. ....**
tel. 144

Sche Vus essas stada suttamessa a violenza sexuala,
As annunziài immediatamain suenter l'act
(da tuttas uras) al servetsch d'urgenza da l'ospital
chantunal da dunnas Fontana

u da l'ospital chantunal **(dunnas) tel. 081 254 81 11**
(umens) tel. 081 256 61 11

Vus survegnis là agid medicinal e sustegn.
Ins po tractar blessuras ed ins po prevegnir cunter malsognas.
I po vegnir fatga in'analisa da la medischina legala che
vegn ad esser impurtanta per in'eventuala denunzia posteriura.

**Per prolungar la disposiziun da spediida, las mesiras per proteger
la lètg e las mesiras da protecziun As drizzai a la**

Dretgira districtuala	Alvra, Casti	tel. 081 681 22 36
da Voss lieu da domicil:	Bernina, Puschlav	tel. 081 834 60 42
	Valragn, Tusaun	tel. 081 650 07 30
	Plaun, Domat	tel. 081 633 12 54
	En, Sent	tel. 081 864 93 33
	Landquart, Landquart	tel. 081 300 00 66
	Malögia, Samedan	tel. 081 852 18 17
	Moesa, Roveredo	tel. 091 827 33 66
	Plessur, Cuira	tel. 081 258 46 60
	Partenz/Tavau, Claustra	tel. 081 420 27 00
	Surselva, Glion	tel. 081 920 00 40

**Umens ch'èn violents u che smanatschan violenza pon sa drizzar
ad in post da cussegliaziun professional. Quests posts elavuran con
els furmas nunviolentas da schliar conflicts.**

Institut d'umens cunter violenza dad umens **tel. 071 22 333 11**
Vadianstr. 40
e-mail: ostschweiz@gewaltberatung.org
9000 Son Gagl

mannebüro züri **tel. 044 242 08 88**
cussegliaziun per umens,
cussegliaziun en cas da violenza
Hohlstr. 36
e-mail: info@mannebuero.ch
8004 Turitg

**Sche problems da dependenza (p.ex. alcohol) stattan en il center
u sche Vus duvrais in ulteriur sustegn, As drizzai al**

Servetsch social regiunal da Vossa regiun
L'adressa chattais Vus en il cudesch da telefon u intervegnis Vus
da l'administraziun communal. Là pudais Vus er As drizzar
sche Vus arrivais en povradad finanziaia pervia da la separaziun.

Il maun offert **tel. 143**

Infurmaziuns tar gruppas d'agid a sasez:

Post da contact per gruppas d'agid a sasez **tel. 081 353 65 15**
mardi e mesemna 9 – 11
kontakt@teamselbsthilfe.ch
www.teamselbsthilfe.ch

Project grischun d'intervenziun cunter violenza a chasa
Loestrasse 37, 7000 Cuira
www.stagl.gr.ch

